

ПЛЕНУМ ВИЩОГО АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДУ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 25 лютого 2013 р. № 1

Про стан здійснення правосуддя адміністративними судами у 2012 році

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Вищого адміністративного суду України Темкіжева І. Х., секретарів судових палат Вищого адміністративного суду України, голів апеляційних та окружних адміністративних судів про стан здійснення правосуддя адміністративними судами України у 2012 році, Пленум Вищого адміністративного суду України відзначає, що впродовж зазначеного періоду діяльність адміністративних судів насамперед була спрямована на виконання безпосереднього завдання адміністративного судочинства щодо захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб.

Аналіз статистичних даних свідчить, що впродовж звітного періоду адміністративні суди справлялися з покладеними на них завданнями на належному рівні.

До окружних адміністративних судів у звітному періоді надійшло 242 636 справ і матеріалів. Кількість справ і матеріалів, що надійшли до окружних адміністративних судів і місцевих загальних судів як адміністративних судів, становила 626 342 таких документи, що у 6 разів менше, ніж у 2011 році (3 716 328). Це насамперед є наслідком суттєвого зменшення надходження справ, пов'язаних із соціальними виплатами.

Окружні адміністративні суди у 2012 році розглянули 257 788 справ і матеріалів. Загальна кількість справ і матеріалів, розглянутих окружними адміністративними судами і місцевими загальними судами як адміністративними судами, становила 834 454 таких документи, або 92 відсотки загальної кількості справ і матеріалів, що перебували на розгляді.

У 2012 році на розгляд кожного судді окружного адміністративного суду щомісяця в середньому надходило 43 матеріали проти 52 — у 2011 році. Кількість ухвалених судових рішень, якими закінчено розгляд справ і матеріалів, на одного суддю становило 45 рішень проти 52 — у 2011 році.

Апеляційні адміністративні суди минулого року здійснювали судочинство в умовах надмірного навантаження.

До апеляційних адміністративних судів у звітному періоді надійшло 1 168 225 справ і матеріалів, що на 22 відсотки більше, ніж у відповідному періоді 2011 року (958 018).

Пленум Вищого адміністративного суду України наголошує на необхідності вжиття заходів головами Вінницького, Київського та Харківського апеляційних адміністративних судів щодо реєстрації у першому півріччі 2013 року всіх адміністративних справ, кількість яких на кінець 2012 року залишається значною.

Упродовж 2012 року апеляційні адміністративні суди розглянули 1 101 622 справи і матеріали проти 644 289 справ і матеріалів — у 2011 році. Із них кількість змінених чи скасованих судових рішень порівняно з 2011 роком зменшилась на 15 відсотків.

До одного судді апеляційного адміністративного суду щомісяця в середньому надходило 464 справи за апеляційними скаргами проти 417 — у 2011 році.

Середньомісячна кількість ухвалених судових рішень одним суддею апеляційного адміністративного суду становила 426 рішень, що у 1,6 разу більше аналогічного показника 2011 року (267).

Кількість справ і матеріалів, що надійшли до Вищого адміністративного суду України у 2012 році, порівняно з 2011 роком зменшилась та становила 87 247 таких документів. Зменшення надходження справ і матеріалів є наслідком зменшення кількості звернень до суду в категорії справ, пов'язаних із соціальними виплатами.

Незважаючи на зменшення надходження матеріалів, кількість справ і матеріалів, що перебували на розгляді Вищого адміністративного суду України впродовж звітного періоду, зросла з 156 001 справи і матеріалу у 2011 році до 181 595 — у 2012 році, або в 1,2 разу, і була найбільшою за всі роки діяльності Вищого адміністративного суду України.

Судді Вищого адміністративного суду України завдяки змінам у законодавстві, які відбулися у 2012 році, зокрема щодо зменшення складу колегій суддів, доповнення підстав у відмові відкриття касаційного провадження, збільшення кількості суддів Вищого адміністративного суду України тощо, упродовж 2012 року ухвалили 109 433 судових рішення, якими завершено розгляд справ і матеріалів, що у 1,8 разу більше відповідного показника 2011 року (59 730). Із них змінено чи скасовано по 18 відсотків рішень окружних адміністративних судів та місцевих загальних судів як адміністративних судів, які були залишені без змін судами апеляційної інстанції, що майже відповідає показнику 2011 року.

Показник змінених чи скасованих рішень судів апеляційної інстанції порівняно з 2011 роком зменшився на 2 відсотки.

До одного судді Вищого адміністративного суду України у звітному періоді в середньому надходило по 184 матеріали щомісяця проти 194 — у відповідному періоді 2011 року.

Середньомісячна кількість ухвалених судових рішень одним суддею Вищого адміністративного суду України, якими закінчено розгляд справ та матеріалів, становила 227 рішень проти 119 — у 2011 році. Цей показник є найвищим за останні роки. Отже, окружні адміністративні суди та Вищий адміністративний суд України забезпечили розгляд справ і матеріалів, кількість яких перевищує показник надходження матеріалів до суду, що є першим кроком до зменшення строків розгляду справ і матеріалів.

У цілому впродовж 2012 року адміністративні суди виконали завдання щодо забезпечення захисту прав, свобод та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб у сфері публічно-правових відносин.

Водночас у здійсненні правосуддя адміністративними судами мали місце проблеми й недоліки. Основними причинами, що їх зумовили, стали надмірне навантаження на суддів, унесення численних змін до законодавства та неузгодженість його окремих положень.

Пленум Вищого адміністративного суду України наголошує на необхідності вжиття адміністративними судами подальших заходів щодо більш ретельного вивчення та застосування практики Європейського суду з прав людини, зокрема на необхідності забезпечення доступу особи до суду, дотримання строків розгляду справ, визначених Кодексом адміністративного судочинства України, повноті дослідження обставин справи для зменшення випадків повернення справ на новий розгляд.

Також підвищеної уваги адміністративних судів потребує питання порушення процесуальних строків під час розгляду адміністративних справ, що призводить до залишення нерозглянутою значної кількості справ, що перебували на розгляді у звітному періоді.

Статистичні дані свідчать, що найбільш проблемними у діяльності Вищого адміністративного суду України залишаються питання щодо однакового застосування чинного законодавства та єдності судової практики. При цьому у суді приділяється велика увага вивченню судової практики перегляду Верховним Судом судових рішень Вищого адміністративного суду України, особливо на предмет їх скасування.

Напрями вдосконалення адміністративного судочинства України — забезпечення єдності судової практики, розгляд справ у визначені законом строки та підвищення ефективності судочинства — були окреслені на Міжнародній науково-практичній конференції, присвяченій 10-й річниці утворення Вищого адміністративного суду України, та повинні стати пріоритетними для адміністративних судів у 2013 році.

У звітному періоді з метою точного і неухильного додержання та застосування норм чинного законодавства під час розгляду спорів щодо правовідносин, пов'язаних з виборчим процесом, та для забезпечення їх правильного,

справедливого і швидкого розв'язання Вищий адміністративний суд організував низку відповідних заходів.

Так, за підтримки міжнародних партнерів Вищий адміністративний суд України організував і провів конференцію та 11 регіональних семінарів, а також 1 всеукраїнський семінар з питань застосування виборчого законодавства під час розгляду виборчих спорів.

Ужиття заходів щодо організації роботи суду під час виборчого процесу забезпечило своєчасний та якісний розгляд виборчих справ.

Також у звітному періоді на належному рівні відбувався розгляд інших категорій справ, що підсудні Вищому адміністративному суду України як суду першої та апеляційної інстанцій.

У 2012 році Вищий адміністративний суд України приділяв значну увагу наданню методичної допомоги судам нижчого рівня, зокрема із судьями постійно проводилися наради, на яких обговорювалася практика Вищого адміністративного суду України та проблемні питання застосування законодавства.

Водночас суд здійснював вивчення та узагальнення практики розгляду та вирішення адміністративними судами різних категорій справ.

Проведення таких досліджень дало змогу виявити проблемні питання застосування законодавства та виробити щодо них відповідні позиції суду, які в подальшому знаходили своє відображення, зокрема, у рекомендаціях постанов Пленуму Вищого адміністративного суду України та інформаційних листах Вищого адміністративного суду України.

З огляду на викладене Пленум Вищого адміністративного суду України

п о с т а н о в л я є:

1. Інформацію Голови Вищого адміністративного суду України Темкіжева І. Х., секретарів судових палат Вищого адміністративного суду України, голів апеляційних та окружних адміністративних судів про стан здійснення правосуддя адміністративними судами України у 2012 році взяти до відома.

2. Звернути увагу суддів окружних, апеляційних адміністративних судів та Вищого адміністративного суду України на необхідність:

більш ретельного вивчення та застосування ними практики Європейського суду з прав людини, зокрема на необхідність забезпечення доступу особи до суду, дотримання строків розгляду справ, визначених Кодексом адміністративного судочинства України, повноту дослідження обставин справи для зменшення випадків повернення справ на новий розгляд;

підвищення рівня правосуддя, особливо щодо дотримання строків розгляду справ, визначених Кодексом адміністративного судочинства України, повноти з'ясування обставин справи, для зменшення випадків повернення справ на новий розгляд;

чіткого і неухильного дотримання норм процесуального законодавства щодо своєчасного вирішення питань про відкриття провадження у справах та

їх підготовки до розгляду, дотримання правил підсудності справ, неприпустимість при цьому відмови у правосудді (незаконна відмова у прийнятті заяв або закриття провадження у справах).

3. Головам апеляційних адміністративних судів:

постійно надавати методичну допомогу місцевим загальним судам як адміністративним судам, окружним адміністративним судам для забезпечення правильного застосування ними законодавства під час розгляду адміністративних справ.

4. Головам Вінницького, Київського та Харківського апеляційних адміністративних судів ужити заходів щодо реєстрації всіх адміністративних справ і матеріалів, що надійшли до суду.

Про вжиті заходи поінформувати Пленум Вищого адміністративного суду України до 1 липня 2013 року.

5. Вищому адміністративному суду України:

постійно вивчати причини скасування Верховним Судом України судових рішень Вищого адміністративного суду України та вживати заходів щодо усунення цих причин;

продовжити роботу з підготовки пропозицій щодо внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України та інших актів законодавства для зменшення навантаження на суддів адміністративних судів;

згідно з Планом роботи суду на перше півріччя 2013 року провести узагальнення судової практики, підготувати відповідні постанови Пленуму Вищого адміністративного суду України для забезпечення єдності судової практики;

активізувати роботу Науково-консультативної ради при Вищому адміністративному суді України шляхом залучення її членів до вивчення та наукового аналізу й узагальнення судової практики, даних судової статистики з метою підготовки проектів постанов з питань застосування адміністративними судами законодавства під час розгляду справ, підготовка яких потребує наукового забезпечення;

продовжити практику проведення нарад, семінарів, конференцій за участю суддів окружних та апеляційних судів з питань застосування законодавства щодо вирішення справ адміністративної юрисдикції.

6. Контроль за виконанням цієї постанови покласти на секретаря Пленуму Вищого адміністративного суду України.

Головуючий
Секретар Пленуму

І. Х. Темкіжев
М. І. Смокович